

Místní plán inkluze v oblasti vzdělávání

**Příloha Strategického plánu sociálního
začleňování Ostrava 2015 - 2018**

Obsah

Úvodní část.....	3
Analytická část.....	5
Předškolní a základní vzdělávání	5
Zařízení pro péči o děti do 3 let.....	6
Neformální a zájmové vzdělávání	9
Identifikace hlavních faktorů působících na rozvoj vzdělávací soustavy ve městě.....	9
Sociálně vyloučené lokality v Ostravě	9
Priority v oblasti vzdělávání.....	16
Priorita I Předškolní vzdělávání a podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí.....	16
Priorita II Prevence školní neúspěšnosti žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně rozšíření nabídky neformálního vzdělávání pro kvalitní start do života	18
Priorita III Vznik strategické partnerské sítě v oblasti inkluzivního přístupu a vzdělávání dětí a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí.....	21
Strategická část	22
Specifický cíl 1: Podpořit předškolní vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí	23
Opatření 1.1: Podpořit předškolní přípravu dětí ze sociálně vyloučeného prostředí	23
Opatření 1.2: Zvýšit odborné kompetence pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání.....	26
Specifický cíl 2: Podpořit školní úspěšnost žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně rozšíření nabídky neformálního vzdělávání	27
Opatření 2.1: Podpořit školní úspěšnost žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně posílení neformálního vzdělávání.....	28
Opatření 2.2: Zvýšit odborné kompetence pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání.....	31
Specifický cíl 3: Vznik strategické sítě v oblasti inkluzivního přístupu a vzdělávání dětí a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí ve městě	32
Opatření 3.1: Realizace aktivit na podporu spolupráce všech dotčených subjektů v oblasti inkluzivního přístupu za koordinační podpory města a Agentury pro sociální začleňování.....	32
Implementační část	35
Identifikace rizik včetně popisu jejich eliminace.....	35
Popis realizace partnerské spolupráce.....	35
Monitorování a hodnocení plnění MPI	36

Úvodní část

Statutární město Ostrava schválilo v roce 2015 v rámci koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám Strategický plán sociálního začleňování Ostrava (dále jen SPSZ), 2015 – 2018. Tento dokument byl zpracován ve spolupráci Agenturou pro sociální začleňování (dále jen ASZ) a řadou místních aktérů. Jeho nedílnou součástí je i oblast inkluzivního vzdělávání. Vedle vzdělávání řeší např. problematiku rodin s dětmi, prevenci rizikových jevů, diskriminaci, zdraví, zaměstnanosti a bydlení. V oblasti vzdělávání formuluje řadu cílů.

V souladu s výzvou č. 02_16_021 OP VVV Inkluzivní vzdělávání pro KPSVL (Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám) zpracovalo město Místní plán inkluze (dále jen MPI), který je přílohou Strategického plánu sociálního začleňování Ostrava a bude ex ante kondicionalitou pro potenciální žadatele ve výzvách KPSVL v rámci OP VVV.

Cílem MPI je systemizace opatření na podporu inkluzivního vzdělávání ve městě v rámci místní vzdělávací soustavy. Opatření přijatá v rámci MPI řeší především problematiku zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků socioekonomicky znevýhodněných a pocházejících z odlišného kulturního prostředí, tj. dětí a žáků žijících v sociálně vyloučených lokalitách či ohrožených sociálním vyloučením a problematiku desegregace škol.

Soubor priorit a opatření na podporu inkluzivního vzdělávání v rámci místní vzdělávací soustavy směřuje ke zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Největší pozornost je přitom věnována dětem a žákům ze sociálně znevýhodněného prostředí:

Priorita I - Předškolní vzdělávání a podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí

Priorita II - Prevence školní neúspěšnosti žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně rozšíření nabídky neformálního vzdělávání pro kvalitní start do života

Priorita III - Vznik strategické partnerské sítě v oblasti inkluzivního přístupu a vzdělávání dětí a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí

Dokument je zpracován v souladu s platnými národními, krajskými a místními strategickými dokumenty, především:

- Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020,
- Národní akční plán inkluzivního vzdělávání,
- Situační zpráva o inkluzivním vzdělávání,
- Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR,
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015-2020,
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2016,
- Sociální inkluze Ostrava 2014 – 2020,
- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje,
- Místní akční plán rozvoje vzdělávání ORP Ostrava,
- Strategický plán sociálního začleňování Ostrava, 2015 – 2018,
- Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava na období 2015 – 2018,

a dále v souladu s postupy KPSVL I ve spolupráci s Pracovní skupinou pro vzdělávání a zástupci ASZ.

V rámci realizace plánu budou prováděny komunikační a osvětové aktivity směrem k odborné a laické veřejnosti a to na jednáních Pracovní skupiny pro vzdělávání, Pracovní skupiny v jednotlivých obvodech (4), Pracovních skupin MAP (viz dále). Členové těchto skupin představují zástupci komunitního plánování, neziskových organizací, představitelů dotčených odborů magistrátu, zástupci obvodů, cílových skupin včetně řad rodičů, Ostravské univerzity.

MPI bude zveřejněn na webových stránkách Statutárního města Ostrava a bude tak k dispozici široké veřejnosti.

Analytická část

Statutární město Ostrava je členěno do 23 městských obvodů, v nichž žije cca 293 tis. obyvatel. V 9 z nich byly identifikovány sociálně vyloučené lokality nebo ubytovny a hotelové domy, případně obojí. Jedná se o Mariánské Hory a Hulváky, Martinov, Moravskou Ostravu a Přívoz, Ostravu-Jih, Porubu, Radvanice a Bartovice, Slezskou Ostravu, Svinov, Vítkovice. Přičemž jen v městských obvodech Ostrava-Jih a Poruba bydlí téměř 2/3 obyvatel města.

Předškolní a základní vzdělávání

Vytváření podmínek pro rozvoj výchovy a vzdělávání je jednou z významných aktivit obce, kterou jí umožňuje zákon o obcích. Za tím účelem obec pro poskytování předškolního vzdělávání a plnění povinnosti zajistit podmínky pro předškolní vzdělávání v posledním roce před zahájením povinné školní docházky pro děti s trvalým pobytem na území obce zřizuje svou mateřskou školu a pro plnění povinné školní docházky svou základní školu.

V posledních letech roste počet mateřských škol (MŠ) a počet základních škol (ZŠ), které mají pouze 1. stupeň. Naopak od roku 2010 došlo k rušení či sloučení některých ZŠ. Se zvyšujícím se počtem MŠ stoupá i počet pedagogů v MŠ. Naopak počet pedagogů v ZŠ klesá, stejně jako počet nepedagogických pracovníků. Stoupá počet pracovníků ve školních družinách a klubech a ve střediscích pro volný čas. Celkový počet pracovníků ve školství v posledních 2 letech mírně roste.

Tabulka Počty škol/školských zařízení v obci

z toho							
celkem ředitelství	MŠ	ZŠ	ZUŠ	SVČ	ZŠ speciální / se speciálními třídami	MŠ speciální / se speciálními třídami	gymnázia
197	86	76	1	14	14	5	18

Zdroj: Výkazy MŠMT, Seznam škol a školských zařízení; včetně soukromých, církevních a krajských ZŠ a MŠ., šk. rok 2015/2016

Tabulka Soukromé školy/školská zařízení v obci

z toho					
celkem ředitelství	MŠ	ZŠ	ZUŠ	SVČ	gymnázia
45	13	8	1	0	7

Zdroj: Výkazy MŠMT, Seznam škol a školských zařízení

Tabulka Církevní školy / školská zařízení

z toho					
celkem ředitelství	MŠ	ZŠ	ZUŠ	SVČ	gymnázia
4	1	2	0	1	1

Zdroj: Výkazy MŠMT, Seznam škol a školských zařízení

typ školy, zařízení		průměrný přepočtený počet pracovníků	
celkem		z toho	
		pedagogů	nepedagogů
mateřské školy	1098,9	828,2	270,7
základní školy	2109,0	1650,0	459,0
základní umělecké školy	42,3	36,1	6,2
školní družiny a kluby	242,6	242,6	0
střediska pro volný čas dětí a mládeže	74,4	34,4	40,0
zařízení školního stravování	570,0	0	570,0
celkem	4137,2	2791,3	1345,9

Tabulka Pracovníci ve školství v rámci ORP Ostrava

Zdroj: Výkazy MŠMT; pouze obecní školy a zařízení

Postupem let roste počet dětí v MŠ, jsou zřizovány nové MŠ, zejména pobočky stávajících MŠ, tedy i nové třídy. Počet dětí na třídu však také stoupá. Počet dětí na pedagoga je vyrovnaný.

Z počtu tříd v MŠ zřizovaných obcemi bylo v roce 2005 tříd 39 speciálních, tento počet se postupně zvyšoval na 44 speciálních tříd v r. 2015.

MŠ zřizované krajem jsou většinou speciální nebo se speciálními třídami a mají tedy poloviční počet dětí na pedagoga než školy obecní.

V posledních dvou letech přibývá počet soukromých MŠ, včetně tzv. firemních. Počet dětí na pedagoga je o málo větší než u krajských MŠ, tedy mnohem nižší než u obecních MŠ.

Tabulka Počty dětí v MŠ dle zřizovatele 2015/2016

zřizovatel	počet MŠ	počet dětí celkem	počet běžných tříd	počet dětí v běžných třídách	počet speciálních tříd	počet dětí ve speciálních třídách
obec	66	8722	327	8194	44	528
kraj	4	163	0	0	16	163
církev	1	38	2	38	0	0
soukromý subjekt	13	474	29	461	2	13
celkem dle rejstříku bez MŠ při lázních	97	10 453	402	9 725	63	728

Zdroj: Výkazy MŠMT, Seznam škol a školských zařízení

Zařízení pro péči o děti do 3 let

V ORP Ostrava se nenacházejí žádná zařízení jeselského typu či jiné zařízení pro péči o děti mladší 3 let zřizované obcemi nebo krajem. Uvedená zařízení jsou soukromá.

Tabulka Popis zařízení pro péči o děti do 3 let za ORP

Obec	Instituce	Rozsah věku dětí (v měsících)		Kapacita
		od	do	
Celkem				152

Ostrava (Třebovice a Jih)	Soukromé jesle Mrňousek	12	60	29
Ostrava (Mar. Hory a Hulváky a Poruba)	Jesle Bumbřík	6	36	35
Ostrava (Mariánské Hory a Hulváky)	Budulínek soukromé jesle	0	48	24
Ostrava (Moravská Ostrava a Přívoz)	Jesle myška Ostrava	8	36	10
Ostrava (Třebovice)	Anglická školka a jesle MONTY	12	36	8
Ostrava (Poruba)	Jesle a miniškolka U Slunečnice	12	60	14
Ostrava (Martinov)	Rodinné centrum Martínek (miniškolka)	24	6 let	12
Ostrava (Jih)	KUKY dětský klub (hlídání dětí)	12	8 let	---
Ostrava (Jih)	Dětský klub Jižánek	24	7 let	20

Zdroj: www.topskolky.cz, internetové stránky jednotlivých zařízení a telefonické dotazy, šk. rok 2015/2016

Počet základních škol v Ostravě v současné době mírně klesá rušením či slučováním. V průběhu let byly zrušeny např. tyto obecní školy: ZŠ V Zálomu (zrušena v r. 2012), ZŠ Matrosova 14, Ostrava-Hulváky a ZŠ Rostislavova 7, Ostrava-Vítkovice (zrušeny v r. 2010).

Tabulka Počet ZŠ dle zřizovatele 2015/2016

zřizovatel	počet základních škol		
	celkem	úplné	neúplné
obec	68	60	8
kraj – ředitelství	8	8	0
církev - ředitelství	2	2	0
soukromý subjekt - ředitelství	8 + 1	7	1
celkem – dle rejstříku bez ZŠ při lázních a 2 škol MŠMT	86 +1	77	9

Zdroj: Výkazy MŠMT, Seznam škol a školských zařízení

V průběhu let klesá počet tříd, což kopíruje počet žáků. Od r. 2012 je však už patrné mírné zvýšení počtu žáků, zvýšil se tedy i ukazatel počet žáků na pedagoga i počet žáků na třídu. Průměrnou školu navštěvuje zhruba 300 žáků.

Tabulka Počty žáků v ZŠ dle zřizovatele 2015/2016

zřizovatel	počet ZŠ	samostatné ZŠ	počet běžných tříd	počet speciálních tříd	počet žáků
obec	68	42	1132	11	24738
kraj	8	6	8	95	932
církev	2	1	11	8	324
soukromý subjekt	9	5	27	39	634
celkem dle rejstříku bez MŠ při lázních	87	54	1178	153	26628

Zdroj: Výkazy MŠMT, Seznam škol a školských zařízení

Tabulka Ostatní pedagogičtí pracovníci

asistenti pedagoga	pro žáky se zdravotním postižením	103
	pro žáky se sociálním znevýhodněním	18
psychologové		7
speciální pedagogové		6
výchovní poradci		72

Zdroj: Výkazy MŠMT, šk. rok 2015/2016

Docházka do škol a informace týkající se dokončení základního vzdělání

S klesajícím počtem dětí v základních školách, klesá i počet absolventů ZŠ v 9. ročníku. V průběhu let však stoupá počet žáků, kteří ukončili školní docházku předčasně na 2. stupni ZŠ (v 7. a 8. ročníku).

Počet absolventů ZŠ v ORP za obec

žáci, kteří ukončili školní docházku		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
		běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy
v tom	v 1. – 5. ročníku	0	0	0	0	0	0
	v 6. ročníku	1	0	0	0	1	0
	v 7. ročníku	45	3	39	5	27	2
	v 8. ročníku	107	16	138	24	109	14
	v 9. ročníku	2 150	136	2 085	111	2 122	125
	v 10. ročníku	0	29	0	25	0	40
žáci, kteří přešli do SŠ							
v tom	z 5. ročníku	319	0	312	0	332	1
	ze 7. ročníku	64	0	75	0	67	0
žáci 1. r. s dodatečným odkladem PŠD		45	1	40	0	51	0

Zdroj: Výkazy MŠMT;

žáci, kteří ukončili školní docházku		2012/2013		2013/2014		2014/2015	
		běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy	běžné třídy	speciální třídy
v tom	v 1. – 5. ročníku	0	0	0	0	0	0
	v 6. ročníku	0	0	0	0	0	0
	v 7. ročníku	6	1	3	2	0	2
	v 8. ročníku	9	14	8	17	14	11
	v 9. ročníku	24	112	22	94	32	87
	v 10. ročníku	0	29	0	25	0	40

žáci, kteří přešli do SŠ							
v tom	z 5. ročníku	0	0	7	0	9	1
	ze 7. ročníku	0	0	3	0	3	0
žáci 1. r. s dodatečným odkladem PŠD		12	1	4	0	5	0

Zdroj: Výkazy MŠMT

Neformální a zájmové vzdělávání

Město Ostrava zřizuje celkem 4 střediska volného času (SVČ). Církví je zřizované 1 SVČ (Salesiánské středisko volného času Don Bosco).

Tabulka Počet účastníků zájmových útvarů SVČ

počet zájmových útvarů (kroužků)	počet účastníků			
	žáci, studenti	děti	ostatní	celkem
377	3121	502	517	4140

Zdroj: Výkazy MŠMT

Tabulka Pracovníci SVČ

celkem	interní		externí
	fyzický stav	přepočt. stav	fyzický stav
305	50	48,8	255

Zdroj: Výkazy MŠMT

Identifikace hlavních faktorů působících na rozvoj vzdělávací soustavy ve městě

Pro identifikaci hlavních faktorů působících na rozvoj vzdělávací soustavy ve městě byly využity:

- SWOT analýzy zpracované v rámci SPSZ pro léta 2015 – 2018
- Analytická zpráva o situaci inkluzivního vzdělávání (příloha žádosti o podporu IPo OP VVV Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava, podzim 2015)
- Dotazníkové šetření pro přípravu IPo OP VVV Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava (10/2015)
- SWOT analýzy zpracované Pracovní skupinou Inkluze a Předškolní vzdělávání v rámci MAP ORP Ostrava (5/2016)
- Výstupy dotazníkového šetření MŠMT (MAP) realizované na MŠ a ZŠ v rámci ORP Ostrava (prosinec 2015)
- Výstupy jednání klíčových aktérů v oblasti vzdělávání (průběžně)

Sociálně vyloučené lokality v Ostravě

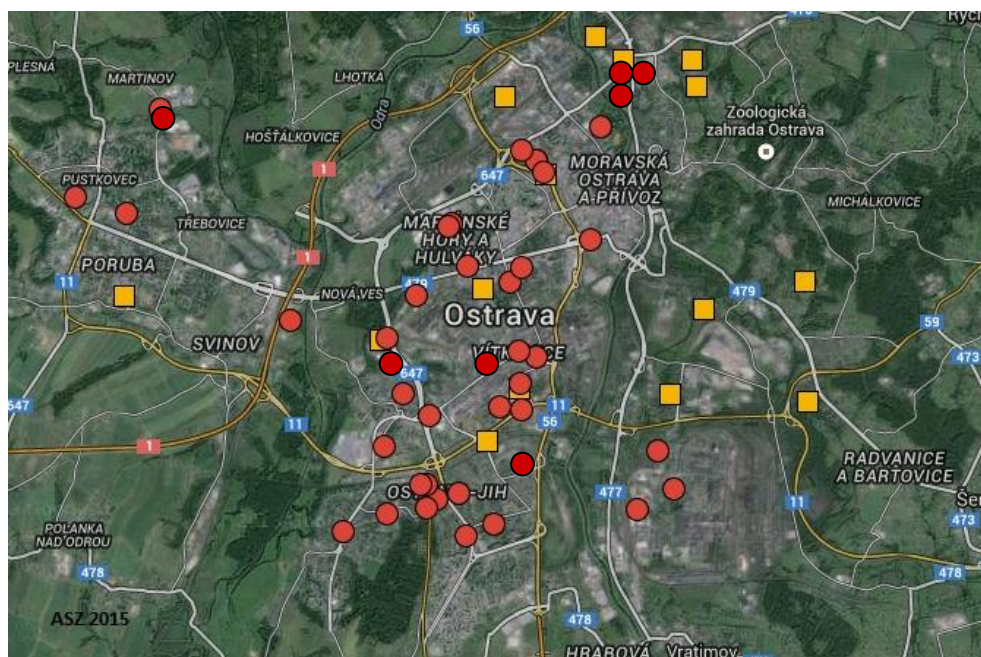
Aktuálně je popsáno 15 lokalit, v nichž žije cca 6150 obyvatel a 43 ubytoven a hotelových domů s kapacitou překračující 8 tis. lůžek a obsazeností přes 5500 osob. Podle studie z roku 2012

a aktualizace pomocí expertních odhadů je v Ostravě cca 500 osob bez střechy. Hovoříme tak o více než 12 tisících osobách, které v plné míře naplňují charakteristiky sociálního vyloučení.

Sociální vyloučení a rizika s ním spojená však nejsou uzavřena v lokalitách či ubytovnách (hotelových domech). V Ostravě je značné množství osob žijících mimo lokality či ubytovny, avšak jejich situace a spektrum problémů, s nimiž se potýkají, jsou obdobné. Tuto skupinu můžeme vymezit prostřednictvím více faktorů:

1. V Ostravě je 8028 domácností, příjemců doplatku na bydlení. Podle odhadu se tak dávka týká cca 30 – 35 tis. osob. Tento odhad tedy poukazuje a skupinu osob čítající 18 – 23 tis. osob žijících mimo lokality, avšak v přímém ohrožení sociálním vyloučením.
2. Zranitelnou skupinou osob jsou i příjemci příspěvku na bydlení, kterých je v Ostravě cca 18 500 (domácností). Mezi příjemce patří nejen jednotlivci, ale i rodiny s dětmi, nezaměstnaní, senioři, rodiče samoživitelé, Romové, pracující s nízkými příjmy apod.

Skupinou osob, která je ohrožena vícero riziky a tvoří velkou část obyvatel sociálně vyloučených lokalit a ubytoven, jsou Romové. Tvoří většinu obyvatel lokalit, ubytoven a hotelových domů, dle odhadů cca 60 % v lokalitě a téměř 100 % v ubytovně. Celkem v Ostravě podle kvalifikovaných odhadů žije kolem 20 – 30 tis. Romů, z toho až 10 tis. ve vyloučených lokalitách a na ubytovnách. Zbývajících 15 – 20 tis. Romů žije mimo vymezené lokality či ubytovny. Přestože mají kvalitativně lepší bydlení, jejich socioekonomická situace, a tím i spektrum řešených problémů, může být v mnohém podobná.

Obrázek 1: Vyloučené lokality, ubytovny a hotelové domy v Ostravě

Jedním ze základních dělících kritérií lokalit je velikost, resp. počet obyvatel, ty nejmenší představují jeden dům a čítají méně než sto obyvatel, ty největší tvoří seskupení několika ulic, kde žije několik set osob. Stav nemovitostí je od chátrajících objektů, do nichž se neinvestuje a lokalita tak chátrá (např. lokality Lipina či Zadní Hrušov), až po lokality, v nichž došlo k rekonstrukci a opravám (např. ul. Sirotčí, Zengrova, Lihovarská, Nadační, Pstruží, Výhradní).

Výrazným prostorovým prvkem je také prostorová odloučenost. Některé lokality nejsou prostorově vyloučeny, jsou součástí bytové zástavby, služby a občanská vybavenost jsou dostupné (Poruba, ul. Skautská a Dělnická). Protipólem jsou lokality, kde je výrazná prostorová odloučenost a uzavřenost, případně tu najdeme výrazné prvky tvořící bariéru mezi lokalitou a ostatní zástavbou – např. koleje, komunikace. Zdejší obyvatelé nemají dostupné služby ani občanskou vybavenost (např. Zárubek, Bedřiška). Ztížená dostupnost spoji MHD je např. lokalitě v Kunčičkách či Zadním Hrušově.

Velikost ubytoven se liší ještě výrazněji než u lokalit. Kapacita je od 15 lůžek až po více než 1000, vysokou kapacitou disponují hotelové domy, cca 500 – 700 lůžek. Taktéž prostorové umístění ubytovny variuje od umístění v běžné bytové zástavbě až po výraznou prostorovou vyloučenost a uzavřenost, hranicemi mohou být koleje, komunikace či průmyslová zástavba. Mezi velké ubytovny a hotelové domy, které jsou součástí obytné zástavby je možno uvést ubytovnu Čujkovova v městské části Ostrava-Jih, či hotelové domy Areál, Hlubina a DMH. Uzavřenost lokality, fyzické bariéry a nedostupnost služeb jsou jedním z rysů ubytoven Bedřiška, Františka a Anny Ryšových či Family.

Typologie problémů v lokalitách a jejich vazba na vzdělávání

Níže uvedené oblasti jsou podrobně specifikovány v dokumentu SPSZ. Zde uvádíme pouze jejich dopad do oblasti vzdělávání tak, jak byly vydefinovány v rámci pracovních skupin při tvorbě SPSZ.

1. Zaměstnanost

- Vysoká nezaměstnanost osob ze SVL.
- Vysoká míra dlouhodobě nezaměstnaných.
- Nedostatek pracovních míst vč. nekvalifikovaných, vč. míst pro ženy.
- Stereotypně vnímaná role ženy v romských rodinách.
- Diskriminace Romů ze strany zaměstnavatelů.
- Nízké mzdy za nekvalifikovanou práci.
- Chybějící vzory v rodině.
- Nedostatečné pracovní návyky.
- Absence vzdělávání.
- Komunikační překážky mezi zapojenými subjekty.
- Apod.

2. Bydlení

- Vysoký počet osob žijících na ubytovnách.
- Velký počet osob ohrožených ztrátou bydlení (i mimo lokality).
- Vysoký počet lidí bez domova (i dočasně).
- Slábnoucí rodinné vazby.
- Přelidněné domácnosti.
- Eskalace problémů mezi starousedlíky a nově příchozími obyvateli lokalit.
- Apod.

3. Prevence rizikového chování

- Snižující se věk pravidelných uživatelů návykových látek.

- Snižující se věk experimentujících s drogami.
- Malá míra výměny informací mezi odborníky na drogovou problematiku a poskytovateli služeb sociální prevence.
- Koncentrace přestupkové a trestní činnosti do sociálně vyloučených lokalit a jejich okolí.
- Specifické druhy trestné činnosti v sociálně vyloučených lokalitách (lichva, kuplířství).
- Konflikty obyvatel sociálně vyloučených lokalit a jejich okolí.
- Problematické soužití starousedlíků a nově příchozích do lokalit.
- Přestupky proti společnému soužití.
- Projevy extremismu zaměřené na vyloučené lokality.
- Trestná činnost nezletilých dětí a mladistvých.
- Bezprizornost dětí a mládeže na sídlišťích a ve vyloučených lokalitách.
- Nedostatek příležitostí ke smysluplnému trávení volného času v některých lokalitách Ostravy.
- Nedostatek prostor pro bezpečné trávení volného času ze strany mládeže.
- Nedostatek příležitostí poradit se.
- Nedostatečné kompetence dětí a mládeže v oblasti úvěrů, zadlužování, hospodaření, sociálních rizik.

4. Rodina a zdraví

- Mnoho rodin s ohroženým dítětem.
- Mnoho rodin žijících v nevyhovujících podmínkách.
- Migrující rodiny.
- Zadluženost rodin, exekuce – riziko ztráty bydlení, dluhy u dodavatelů energie, vody, plynu.
- Náctileté rodičovství.
- Domácí násilí.
- Latence domácího násilí ve vyloučených lokalitách.
- Zanedbávání zdravotní péče.
- Nedostateční informovanost o povinnostech a právech v oblasti zdravotní péče.
- Marginalizace tématu zdraví.
- Nezdravý životní styl.
- Nedostatek hřišť v okolí některých SVL a ubytoven.
- Nemožnost aktivního trávení volného času dětí v některých lokalitách.
- Problematické party mladistvých.
- Závislosti – alkohol, drogy, gambling.

Na území města působí celá řada neziskových organizací pracujících se sociokulturně znevýhodněnými dětmi a žáky a jejich rodinami. Jejich výčet je obsažen v Katalogu sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava, 2016.

SWOT analýza situace v oblasti vzdělávání doplněná o závěry SWOT analýzy Pracovní skupiny MAP (Inkluzivní vzdělávání, předškolní vzdělávání a péče)

▪ Silné stránky	▪ Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostatek zkušeností některých základních a mateřských škol se vzděláváním žáků z vyloučeného prostředí. ▪ V minulosti realizované projekty zaměřené na podporu selhávajících žáků. ▪ Volná místa v mateřských školách. ▪ Přítomnost odborných kapacit ve školských vzdělávacích a poradenských zařízeních. ▪ Přítomnost odborných kapacit na pedagogické fakultě. ▪ Podpora vzdělávání na základních školách ze strany neziskových organizací. ▪ Velké zkušenosti některých neziskových organizací se vzděláváním žáků z vyloučeného prostředí. ▪ Romští aktivisté pracující s rodinami v oblasti motivace ke vzdělávání. ▪ Technické vybavení škol ▪ Modernizace pomůcek včetně vlastních vyrobených ▪ Vybavenost ICT 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vysoké procento žáků se sociálním znevýhodněním v rámci Ostravy. ▪ Nerovnoměrné rozložení žáků se sociálním znevýhodněním v rámci Ostravy. ▪ Segregované základní školy (spádovost dětí ze sociálně vyloučených lokalit). ▪ Vysoké počty žáků ve třídách (28 - 30). ▪ Velká koncentrace dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v jedné třídě. ▪ Neochota některých škol přijímat žáky se sociálním znevýhodněním. ▪ Špatný prospěch – opakování ročníku, předčasné ukončení školní docházky. ▪ Opuštění školní docházky po skončení základní školy. ▪ Nezájem žáků o pokračování ve vzdělání po ukončení základní školy. ▪ Záškoláctví, neomluvená absence, velké množství omluvených hodin. ▪ Šikana, návykové chování, delikventní činnost ve školách. ▪ Nedostatek dětí ze sociálně vyloučených lokalit chodí do mateřských škol. ▪ Část předškoláků zůstává zcela bez přípravy na ZŠ. ▪ Nerovnoměrné rozložení zátěže mateřských škol. ▪ Volná místa v MŠ nejsou „výhodně rozmístěna“ s ohledem na potřeby dětí z vyloučených lokalit. ▪ Nedostatečné kapacity předškolních klubů. ▪ Nedostatečná kvalifikace pedagogů v oblasti speciálního vzdělávání, práci s dětmi a žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí. ▪ Nedostatek kapacit vyučujících pro individuální práci s ohroženými žáky.

- Nezájem pedagogů o inkluzi.
- Malý zájem pedagogů o profesionální rozvoj (DVPP).
- Nedostatek odborných pracovníků na škole (školní psycholog, školní speciální pedagog, kariérový poradce).
- Nedostatek asistentů pedagoga.
- Nedostatečné metodické vedení ŠPP, asistentů pedagoga.
- Nedostupnost některých školních i mimoškolních aktivit (LV, plavecký výcvik, kulturní akce, atd.) některým žákům z finančních důvodů.
- Absence metodiky případové spolupráce s ohroženým žákem.
- Nedostatek spolupráce mezi školskými zařízeními.
- Nedostatek prostoru pro koncepční práci na rozvoji vzdělávací soustavy.
- Rodiče nevěnují vzdělávání dětí dostatečný prostor.
- Někteří rodiče nemají kapacity pro podporu žáků při výuce.
- Nedostatečné zapojení rodičů do práce předškolních klubů.
- Rezervy ve spolupráci a komunikaci mezi pedagogy škol a školek a pracovníky neziskových organizací.
- Do spolupráce s NNO se zapojuje malé procento škol.
- V některých případech špatná spolupráce s OSPOD.
- Nedostatečné prostory pro inkluzivní vzdělávání, speciální třídy – menší počet dětí
- Nedostatečné prostory pro reedukaci /zrcadlo, atd./
- Chybí zázemí pro školní poradenské pracoviště.
- Venkovní hřiště u škol – nejsou vždy funkční, chybí vybavení a správce.
- Nedostatečné skladovací prostory pro pomůcky.
- Nedostatek finančních prostředků pro nákup speciálních pomůcek pro děti a žáky se SVP.
- Nedostatek finančních prostředků pro rekonstrukci tříd (koutky apod.) pro děti a žáky se SVP.
- Nedostatek prostoru pro specifické vzdělávání a supervize pedagogů.
- Nekompletní zasíťování školy.

▪ Příležitosti

- Podpora rozvoje vzdělávání selhávajících žáků ze strany vedení statutárního města Ostravy a vybraných obvodů.
- Široké zapojení aktérů do spolupráce (školy, školky, odbory magistrátu i obvodů).
- Pracovní skupina Vzdělávání a zaměstnanost.
- Vytvoření přípravných předškolních tříd – povinně.
- Motivace žáků k učení – exkurze, besedy, výměnné pobyty žáků, soutěže, tematické soustředění, atd.
- „Výkonnostní“ učení cizích jazyků – dělení do skupin podle úrovně znalosti a schopnosti žáka.
- Rozdělení třídy na výuku hlavních předmětů (M, Čj).
- Výukové program.
- Úplné ŠPP - speciální pedagog, psychology, výchovný poradce, metodik kprevence, koordinátor inkluze, metodik AP a školních asistentů, příp. sociální pedagog, logoped (zefektivnění možná i zjednodušení práce pedagogických pracovníků – dohled nad žáky, jednání s rodiči, řešení absence a podobně).
- Profesionální rozvoj pedagogů (DVPP, sdílení příkladů dobré praxe, kolegiální podpora apod.).
- Rozvoj předškolních klubů.
- Zapojení školy do komunitního života v obci.
- Poradny pro rodiče /osvětové programy pro rodiče/.
- Operační program Výzkum, vývoj, vzdělávání.
- Realizace projektu OP VVV na podporu školní úspěšnosti a rovného přístupu ke vzdělání pro ZŠ
- Příprava projektu OP VVV na podporu školní úspěšnosti a rovného přístupu ke vzdělání pro MŠ za spolupráce NNO
- Dotační tituly na podporu školní úspěšnosti romských žáků.
- Projekty IROP včetně technického vybavení škol, ICT a rychlokapacitního připojení

▪ Hrozby

- Mnoho aktérů s různorodými názory.
- Nepodaří se vytvořit propojenou spolupracující síť.
- Nezdaří se motivovat rodiče a děti ke vzdělávání.
- Předčasné odchody žáků ze vzdělávacího systému.
- Slabá vazba vzdělávání na uplatnění na trhu práce.
- Personální zajištění nových pozic - nedostatek psychologů a některých dalších pozic na trhu práce.
- Větší zátěž pro vedení školy.
- Aprobovanost absolventů pedagogických fakult – chybí některé obory.
- Vysoká administrativa.
- Mnohem náročnější práce – větší riziko stresu a vyhoření.
- Nedostatečné používání již získaných pomůcek.
- Chybějící a nedostatečné pomůcky.
- Finanční náročnost údržby a postupné obnovy ICT techniky.
- Ukončení dotačních titulů – kde vzít finanční prostředky na pokračování nastartovaných aktivit a projektů?

Priority v oblasti vzdělávání

Soubor priorit a opatření v této oblasti směřuje ke zvýšení úspěšnosti dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem. Největší pozornost je přitom logicky věnována největší skupině, tedy dětem a žákům ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Priorita I Předškolní vzdělávání a podpora dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí

V Ostravě je 67 mateřských škol, ve kterých je celkem 8 908 dětí, s nimiž pracuje 831 pedagogů. V dotazníkovém šetření, které jsme realizovali v rámci přípravy strategického plánu, mateřské školy průměrně uváděly, že zhruba 11,7 % žáků vnímají z více důvodů jako ohrožené školním neúspěchem. Mezi tyto důvody mohou podle vyjádření respondentů patřit vady řeči, jiné jazykové prostředí nebo třeba původ v nepodnětném prostředí sociálně vyloučených lokalit.

V dotazníkovém šetření, které bylo realizováno na jaře roku 2015 jako podklad pro přípravu individuálního projektu, a do kterého se zapojilo 35 mateřských škol zřízených SMO, uvádějí mateřské školy průměrně 6,4 % dětí zdravotně znevýhodněných, 6,3% dětí sociálně znevýhodněných a 2,7% tvoří děti jazykově znevýhodněné. Mateřské školy uvedly, že u 13,5% dětí je třeba věnovat zvýšenou pozornost riziku ohrožení školním neúspěchem.

Klíčovým problémem je nedostatečná připravenost dětí ze sociálně vyloučeného prostředí na základní školu způsobenou zejména tím, že velké procento dětí z vyloučených lokalit nenavštěvuje mateřské školy. Rovněž kapacity předškolních klubů, které zřizují neziskové organizace, jsou nedostatečné a jejich financování je založeno na získávání finančních prostředků pro jejich činnost z různých fondů. Ve školkách chybí odborné kapacity, které by zajišťovaly individuální práci se znevýhodněnými dětmi a metodická podpora pedagogům v oblasti inkluzivního vzdělávání.

Odborníci se shodují, že kvalitní předškolní příprava má zcela zásadní význam pro úspěch žáka ve vzdělávacím procesu i při následující volbě kariéry. Proto v Ostravě věnují mateřské školy, neziskové organizace, romští aktivisté a nadační fondy tak velikou pozornost otázce, jak přivést žáky ze sociálně vyloučeného prostředí do vzdělávacího systému ještě před zahájením školní docházky.

Jedním ze základních nástrojů jsou předškolní kluby, které děti samy vzdělávají, ale zároveň je připravují také na účast v běžné mateřské škole. Mezi aktéry panuje shoda, že spolupráce předškolních klubů a mateřských škol tvoří bezpečný most pro úspěšný vstup dětí z lokalit do vzdělávacího systému.

V Ostravě existuje v současné době 5 předškolních klubů, které jsou financované z OP VVV nebo z nadačních fondů (OSF, REF). Vedle toho zde působí další dvě zařízení, kde probíhá vzdělávání dětí v rámci podpory rodin.

Různé organizace však přistupují různě k řadě dílčích otázek. Jak přivést další dosud nezapojené rodiny do předškolních klubů, jak zapojit více rodiče do jejich práce, jak efektivně propojit práci mateřských škol a klubů tak, aby se v přechodu z jednoho místa do druhého cítili děti a jejich rodiče bezpečně, jak zapojit do spolupráce více mateřských škol.

Během přípravy plánovacího procesu bylo při společných jednáních neziskových organizací a škol, během evaluačních seminářů a konferencí a konání pracovních skupin navrženo celé spektrum postupů, které budou při rozvoji dílčích aktivit využity.

Priorita I

Problém	Příčina	Návrh řešení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatečná připravenost dětí ze sociálně vyloučeného prostředí na základní školu ▪ Obavy, nízká motivace pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání ▪ Neuplatňování speciálně-pedagogických přístupů a vhodných metod a forem výuky při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatek dětí z lokalit chodí do MŠ ▪ Nedostatečné kapacity předškolních klubů ▪ Nedostatečné zapojení rodičů z lokalit do práce předškolních klubů ▪ Část předškoláků zůstává zcela bez přípravy na ZŠ ▪ Do spolupráce s NNO se zapojuje malé procento škol ▪ Nerovnoměrné rozložení zátěže MŠ, vysoké počty dětí ve třídách ▪ Volná místa v MŠ nejsou „výhodně rozmístěna“ s ohledem na potřeby dětí z vyloučených lokalit ▪ Nedostatek finančních prostředků na pomůcky ▪ Nedostatek odborných pedagogických pracovníků (speciální pedagog, psycholog) ▪ Nedostatek ostatních pedagogických a nepedagogických pracovníků (asistent pedagoga, školní asistent, sociální pedagog) ▪ Nedostupnost některých školních i mimoškolních aktivit z finančních důvodů rodičů ▪ Nedostatek odborných kapacit v MŠ na individuální práci se znevýhodněnými dětmi ▪ Nedostatečné vzdělání pedagogických pracovníků v oblasti speciální pedagogiky ▪ Nedostatečná metodická podpora a informovanost pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Posílení předškolní přípravy dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí ▪ Zvýšení odborných kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání

Priorita II Prevence školní neúspěšnosti žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně rozšíření nabídky neformálního vzdělávání pro kvalitní start do života

Na území statutárního města Ostrava působí celkem 77 základních škol na 88 pracovištích. Z tohoto počtu je 8 ZŠ soukromých, 2 církevní, 8 škol zřízených Krajským úřadem Moravskoslezského kraje, 2 zřízené MŠMT (při Dětském domově a Diagnostickém ústavu) a městské obvody města Ostravy jsou zřizovateli 57 základních škol. Celková kapacita základních škol činí 35 896 žáků a je naplněna z 66 % - 23 564 žáků (nejsou započítány školy zřízené MŠMT, neboť neznáme jejich obsazenost a ZŠ Prigo, která ve školním roce 2014/15 nebyla otevřena). Ve 13 případech disponuje škola službami školního psychologa a ve 20 ZŠ pracují speciální pedagogové.

Základní školy v Ostravě nabízejí celé spektrum zaměření, resp. specializací (některé poskytují vzdělání s rozšířenou výukou jednoho předmětu, jiné kombinují specializací více):

- rozšířená výuka cizích jazyků (8), školy bilingvní (4)
- rozšířená výuka tělesné výchovy, případně třídy s různým sportovním zaměřením - fotbal, hokej, plavání (8)
- rozšířená výuka práce s PC (2)
- rozšířená výuka výtvarné výchovy (2), hudební výchovy či hudby (2)
- rozšířená výuka matematiky (2)
- rozšířená výuka přírodních věd (1)
- škola waldorfská (1)
- škola logopedická (1), příp. třídy s logopedickým zaměřením

Dále v Ostravě působí 13 škol speciálních nebo praktických.

Klíčovým problémem je nedostatek odborných kapacit a dalších předpokladů pro individuální přístup k jejich potřebám. Relativně malé procento žáků, kteří jsou individuálně integrováni a na které státní rozpočet myslí vyčleněním zvláštních prostředků nekoresponduje s počtem žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem. Deficitní je stav asistentů pedagoga a školních asistentů, není dost kapacit pro doučování, komunikaci s rodiči, individuální plánování, není dostatek prostředků a kapacit na vzdělávání pedagogů v této oblasti. Dalším problémem je nízké zapojení rodičů sociálně znevýhodněných žáků do procesu vzdělávání. Řada rodičů, zejména ze sociálně vyloučených lokalit, nekomunikuje dostatečně se školami a nezapojuje se do přípravy žáků na výuku. Překážkou ve výuce bývají často projevy rizikového chování, kterých školy uvádějí celou řadu. Patří mezi ně návykové chování, virtuální návykové chování, šikana, nesnášenlivost mezi skupinami žáků (zejména rasová), nabourávání výuky a třídních kolektivů. Školy se necítí připravené na řešení těchto problémů, které jim odčerpává kapacity.

V dotazníkovém šetření, které bylo realizováno na jaře roku 2015 jako podklad pro přípravu individuálního projektu, a do kterého se zapojilo 40 základních škol zřízených SMO, zastupujících základní školy v 17 městských obvodech (z celkového počtu 23 městských obvodů), uvádějí základní školy průměrně 13,9 %, tj. 3 198 žáků ohrožených školním neúspěchem. Velká část těchto žáků pochází ze sociálně vyloučeného prostředí, ale patří sem také děti a žáci s nedostatečnou jazykovou kompetencí, poruchami řeči a různými zdravotními handicapami.

Zvláštní postavení má záškoláctví a skryté záškoláctví, které může mít mnoho příčin, ale často je vázané právě na žáky ze sociálně vyloučeného prostředí. Často se jedná o desítky až stovky hodin, vinou kterých je žák prakticky nevzdělávatelný.

Výrazným problémem Ostravy je, že školy jsou problémem sociálního vyloučení zatížené zcela nerovnoměrně. Problém sociálního vyloučení je více koncentrován v některých obvodech, jako je např.

Moravská Ostrava a Přívoz, a i v těchto obvodech se soustřeďuje pouze do několika základních škol. V některých školách (8 ZŠ) počet znevýhodněných žáků, zejména romských, převažuje. Tyto školy lze chápat jako segregované. Vedle nich tu existuje převaha škol, kde tvoří žáci z vyloučeného prostředí menšinu. Tato menšina je však různě veliká od 10 % do 40 %. I přes enormní snahu škol podpořit žáky ohrožené školním neúspěchem jich řada odchází předčasně ze vzdělávacího systému.

Tradiční rozložení sociálního vyloučení zapřičiňuje také to, že je v rámci města zcela nerovnoměrně rozložená pomoc z hlediska neziskových organizací. Zatímco v centru města (Moravská Ostrava a Přívoz) a ve Slezské Ostravě jich působí celá řada, v některých obvodech je zastoupena právě jedna organizace (Vítkovice, Mariánského Hory), nebo třeba dvě ve vzájemné součinnosti (Poruba). Školy na území Ostravy–Jihu jsou zcela bez pomoci neziskových organizací.

Priorita II

Problém	Příčina	Návrh řešení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Selhávání žáků třídních kolektivů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vysoké procento žáků se sociálním znevýhodněním v rámci města ▪ Vysoké počty žáků ve třídách ▪ Neochota některých škol přijímat žáky se sociálním znevýhodněním ▪ Špatný prospěch – opakování ročníku, předčasné ukončení školní docházky ▪ Záškoláctví, neomluvená absence, velké množství omluvených hodin ▪ Šikana, návykové chování, delikventní činnost ve školách ▪ Předčasné odchody žáků ze vzdělávacího systému ▪ Slabá vazba vzdělávání na uplatnění na trhu práce ▪ Nezáměr žáků o pokračování ve vzdělání po ukončení ZŠ ▪ Rezervy ve spolupráci a komunikaci mezi pedagogy škol a školek a pracovníky neziskových organizací ▪ Nedostatek odborných pracovníků na škole (školní psycholog, školní speciální pedagog, kariérový poradce). ▪ Nedostatek asistentů pedagoga ▪ Nedostatečné metodické vedení ŠPP, asistentů pedagoga ▪ Nedostatek kapacit vyučujících pro individuální práci s ohroženými žáky ▪ Rodiče nevěnují vzdělávání dětí dostatečný prostor ▪ Někteří rodiče nemají kapacity pro podporu žáků ve výuce ▪ Nedostupnost některých školních i mimoškolních aktivit některým žákům z finančních důvodů ▪ Nedostatek příležitostí k neformálnímu vzdělávání ▪ Nedostatečné prostory pro inkluzivní vzdělávání ▪ V některých případech špatná spolupráce s OSPOD ▪ Nedostatek prostoru pro specifické vzdělávání a supervize pedagogů 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevence školní neúspěšnosti žáků včetně posílení neformálního vzdělávání

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obavy, nízká motivace pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání a neuplatňování vhodných metod a forem výuky ▪ Neuplatňování speciálně-pedagogických přístupů k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nezájem pedagogů o inkluzi ▪ Malý zájem pedagogů o profesionální rozvoj (DVPP) • Nedostatečná metodická podpora a informovanost pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání ▪ Nedostatečná kvalifikace pedagogů v oblasti speciálního vzdělávání, práci s dětmi a žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zvýšení odborných kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání
---	---	--

Priorita III Vznik strategické partnerské sítě v oblasti inkluzivního přístupu a vzdělávání dětí a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí

V rámci Ostravy působí celá řada aktérů, kteří se podílejí na vzdělávání žáků ze sociálně vyloučeného prostředí. Ne vždy však spolu tito aktéři spolupracují. V rámci přípravy SPSZ a jednání pracovních skupin MAP se v mnoha ohledech projevila potřeba promyšlené koordinace všech aktérů vzdělávání.

Jednou z rovin je spolupráce NNO a školských zařízení, kterou lze dosáhnout větší efektivity při podpoře žáka, ale i rovnoměrnějšího rozdělení zátěže mezi více škol. Další rovinou je alespoň částečné sladění východisek hlavních aktérů systému vzdělávání a některých lidskoprávních organizací. Dále je potřebná spolupráce při větším zapojování rodičů do práce škol. Podrobněji je třeba promyslet přechody dětí z předškolních klubů do mateřských škol. Zároveň je účelné naplánovat změny vzdělávací soustavy, které by bylo možné v dlouhodobějším horizontu podpořit ze zdrojů EU a provázat síť základních a středních škol.

Priorita III

Problém	Příčina	Návrh řešení
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neefektivně fungující síť spolupracujících organizací 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rezervy ve spolupráci a komunikaci mezi pedagogy ZŠ a MŠ a pracovníky neziskových organizací ▪ V některých případech špatná spolupráce s OSPOD ▪ Absence metodiky případové studie spolupráce s ohroženým žákem ▪ Nedostatek prostoru pro koncepční práci na rozvoji vzdělávací soustavy ▪ Nedostatek spolupráce mezi školami, školskými zařízeními a ostatními aktéry spolupracujícími na vzdělávání včetně zřizovatele 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vznik strategické partnerské sítě v oblasti inkluzivního vzdělávání

Strategická část

Soubor priorit a opatření na podporu inkluzivního vzdělávání v rámci místní vzdělávací soustavy směřuje ke zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Největší pozornost je přitom věnována dětem a žákům ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Cílová skupina je dále specifikována:

- Děti a žáci socioekonomicky znevýhodnění
- Děti a žáci pocházející z odlišného kulturního prostředí
- Děti a žáci žijící v sociálně vyloučených lokalitách
- Děti a žáci ohrožení sociálním vyloučením
- Děti a žáci ohrožení školním neúspěchem

MPI se bude aktuálně zabývat kapacitou MŠ a ZŠ, budou sledovány dopady zavádění inkluzivních aktivit na kapacitní možnosti zařízení.

Harmonogram realizace MPI je stanoven na období 1.9.2017 – 31.8.2019.

Indikátory plnění jsou vyjmenovány vždy u jednotlivých aktivit každého opatření. Hodnoty jednotlivých indikátorů budou průběžně doplňovány s ohledem na vyhlášení výzev, předložení projektů jednotlivých žadatelů, schválení a realizaci projektů v průběhu monitorovaného období MPI.

Vize

Rovný přístup k předškolnímu a základnímu vzdělávání ve městě Ostrava

Inkluze ve vzdělávání představuje v přístupu Statutárního města Ostravy dlouhodobý proces zkvalitňování učení a zapojení všech dětí a žáků do běžných škol v hlavním vzdělávacím proudu. Jde o ideál, o který jednotlivé školy postupně usilují, ke kterému se neustále přibližují, který není nikdy zcela dokončen. Každý krok na cestě k inkluzi je však pozitivním vzorem a obrazem pro další školy, pro celou společnost. Inkluze má význam především v dlouhodobém horizontu a má pozitivní dopad na prevenci řady negativních jevů. Inkluzivní škola je krokem ke zdraví celé společnosti.

Každé dítě má právo na vzdělání bez ohledu na své speciální vzdělávací potřeby, které souvisí s jeho zdravotním stavem, se sociálním či národnostním původem či nadáním, má právo se podílet na všech aktivitách školy. Proto pro každého z nich bez rozdílu musí být vytvořeny takové podmínky pro vzdělání, které umožní všestranný rozvoj jejich osobnosti, navázání vrstevnických a kamarádských vztahů a také začlenění do mimoškolních činností.

Pro společné vzdělávání je potřebná spolupráce a porozumění v ose dítě/žák – pedagog – zákonný zástupce, spolupráce pedagogů navzájem a spolupráce pedagogů se sociálními službami a organizacemi, které se na vzdělávání podílejí. Aby školy/školská zařízení dostaly těmto cílům, musí mít pro svou činnost vytvořeno zázemí a podmínky, do kterých patří nejen příjemné a bezpečné prostředí a materiálně technické vybavení, ale také kvalifikovaní, motivovaní a spokojení pracovníci.

Jedna ze tří priorit MPI je zaměřená na předškolní vzdělávání v mateřských školách a předškolních klubech, druhá na vzdělávání ve stupni základního vzdělávání. Poslední priorita je věnována procesům spolupráce na případové i koncepční rovině.

Specifický cíl 1: Podpořit předškolní vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí

Předškolní vzdělávání je jedním z hlavních předpokladů pro úspěšné zvládnutí především počátečních fází primárního vzdělávání, zejména pak u dětí ohrožených školním neúspěchem. Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí se však ve velké většině předškolního vzdělávání neúčastní a nastupují povinnou školní docházku zcela nepřipravené. Díky tomu se od samého začátku vzdělávání setkávají s neúspěchem a tento handicap jen obtížně vyrovnávají a později při školní docházce se tento handicap prohlubuje.

Rodiče těchto dětí z nejrůznějších důvodů nejsou motivováni dětem předškolní vzdělávání zajistit nebo s nimi v domácím prostředí pracovat na zvýšení potřebných kompetencí a dovedností pro budoucí školní úspěšnost. V mnoha případech mají rodiče nízké vzdělání, žijí v uzavřených komunitách v problematických lokalitách a schází jim pozitivní vzory v oblasti vzdělávání i zaměstnání. Dalším důvodem, proč děti nenavštěvují běžné MŠ, je obava rodičů ze střetu s neznámým prostředím a nízká motivace k tomu tyto bariéry překonávat.

Děti, které jsou znevýhodněné prostředím, ve kterém vyrůstají, mívají potíže po nástupu do školy. Odborníci se shodují, že kvalitní předškolní příprava má zcela zásadní význam pro úspěch žáka ve vzdělávacím procesu i při následující volbě kariéry. Proto v Ostravě věnují mateřské školy, neziskové organizace, romští aktivisté a nadační fondy tak velikou pozornost otázce, jak přivést žáky ze sociálně vyloučeného prostředí do vzdělávacího systému ještě před zahájením školní docházky.

Jedním ze základních nástrojů jsou předškolní kluby, které děti samy vzdělávají, ale zároveň je připravují také na účast v běžné mateřské škole. Mezi aktéry panuje shoda, že spolupráce předškolních klubů a mateřských škol tvoří bezpečný most pro úspěšný vstup dětí z lokalit do vzdělávacího systému.

Klíčovým problémem jsou rovněž nedostatečné odborné kapacity ve školách, které by zajišťovaly individuální práci se znevýhodněnými dětmi a metodická podpora pedagogům v oblasti inkluzivního vzdělávání.

Opatření 1.1: Podpořit předškolní přípravu dětí ze sociálně vyloučeného prostředí

Popis kroků k naplnění:

1.1.1 Zřízení a fungování předškolních center/klubů jako neformálního vzdělávání pro děti se sociálním znevýhodněním

Zřízení nových center v lokalitách s nedostatečnou kapacitou či podpora stávajících. Aktivity pro děti budou probíhat min. čtyři dny v týdnu, a to v min. rozsahu 3 hodiny (tj. 180 minut) za den mimo svátků a prázdnin. V rámci center bude docházet především k rozvoji prosociálních, kognitivních a emočních dovedností u dětí.

Indikátor:

- Počet fungujících předškolních center 5
- Počet podpořených sociálně znevýhodněných dětí v předškolních centrech 50

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund, dotační programy města

1.1.2 Zajištění doprovázejícího pracovníka NNO pro děti z vyloučené lokality v adaptační fázi při nástupu do MŠ

Zprostředkování pozitivního kontaktu dětem a jejich rodičům s prostředím MŠ běžného typu, komunikace s rodičem a pedagogem.

Indikátor:

- 1 doprovázející pracovník z NNO/předškolní centrum, celkem 5

Typ: aktivita spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund

1.1.3 Podpora komunikace s rodinou dítěte formou společných akcí

Navázání kontaktu s rodinou dítěte v lokalitě za pomoci pracovníků NNO, pořádání společných besídek, dílen, workshopů apod. Spolupráce pedagogů MŠ s pracovníky NNO na programu, střídání místa realizace akce (MŠ, NNO).

Indikátor:

- 3 společné akce/rok/předškolní centrum-MŠ, celkem 15 akcí ročně

Typ: aktivita spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO, škola

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund, dotační programy města

1.1.4 Rozvoj rodičovských kompetencí v předškolním centru/klubu

Podpora a motivace rodičů k pozitivnímu uvědomění si potřebnosti předškolního vzdělávání pro jejich děti. Zapojování rodičů do realizace aktivit centra/klubu, pořádání rozvojových setkání a společných akcí pro rodiče a děti, pořádání vzdělávacích aktivit v oblasti rané péče, metodická práce rodičů s dětmi, rozvoj rodičovských kompetencí.

Indikátor:

- 2 společné akce s rodiči ročně/předškolní centrum
- 30 podpořených rodičů ročně
- 3 vzdělávací aktivity v oblasti rané péče, rozvoj rodičovských kompetencí ročně/předškolní centrum, celkem 15 akcí ročně

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund, MPSV

1.1.5 Realizace vzdělávacích aktivit pro rodiče

Vzdělávání v oblasti rané péče (besedy), metodická práce rodičů s jejich dětmi.

Indikátor:

- 2 besedy s rodiči zaměřených na ranou péči ročně/předškolní centrum, celkem 10 akcí ročně
- 30 podpořených rodičů ročně

Typ: aktivita NNO

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund, MPSV

1.1.6 Poradenství a podpora rodičům při jednání se zástupci vzdělávacích institucí, sociálních a zdravotních služeb

Poradenství rodinám v oblasti vzdělávání dítěte a podpora rodičům při jednání se vzdělávacími a sociálními službami v přirozeném prostředí rodiny, příprava na zápis do MŠ, příp.ZŠ., individuální práce s rodičem dle jeho potřeb.

Indikátor:

- 10 individuálních kontaktů pracovníka NNO s rodiči ročně/ předškolní centrum
- 40 podpořených rodičů

Typ: aktivita NNO

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund, MPSV

1.1.7 Aktivní vyhledávání a oslovování rodin dětí, které se předškolního vzdělávání ještě neúčastní

Terénní sociální pracovníci NNO dochází do rodin ohrožených sociálním vyloučením, motivují rodiče k zapojování dětí do předškolního vzdělávání

Indikátor:

- 5 nově získaných rodin s dítětem ročně/předškolní centrum, celkem 25 rodin ročně

Typ: aktivita spolupráce (NNO – MŠ)

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV

1.1.8 Personální podpora v MŠ (speciální pedagog, psycholog, školní asistent, sociální pedagog, chůva)

Zajištění odborných pedagogických i nepedagogických pracovníků pro práci s dětmi se SVP, odborná pomoc pedagogům, rodičům

Indikátor:

- 10 podpůrných personálních opatření – pedagogických pracovníků v MŠ (možnost sdílených úvazků)
- 10 podpůrných personálních opatření – nepedagogických pracovníků MŠ (možnost sdílených úvazků)

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF - OP VVV

1.1.9 Realizace společných aktivit MŠ a předškolních center

Podpora spolupráce rodin, pedagogických pracovníků MŠ a NNO. Společné akce MŠ a NNO zaměřené na spolupráci s rodiči dětí ze znevýhodněného prostředí, individuální konzultace pro rodiče dětí před nástupem do školy, komunikace s MŠ formou společných motivačních aktivit, kterých se budou účastnit všechny děti (adaptační dny, dny otevřených dveří MŠ, předškolních center, společné návštěvy MŠ a NNO, společné kulturní nebo sportovní akce)

Indikátor:

- Adaptační dny 6x za školní rok/ předškolní centrum a MŠ
- Den otevřených dveří 1x ročně/ předškolní centrum a MŠ
- Společné kulturní nebo sportovní akce 1x ročně/ předškolní centrum a MŠ
- 10 podpořených dětí ročně/ předškolní centrum a MŠ
- 10 podpořených rodičů ročně/ předškolní centrum a MŠ

Typ: aktivita spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, Roma Education Fund, Open Society Fund, dotační programy města, rozpočet města

1.1.10 Bezbariérovost a vybavení mateřských škol technikou a pomůckami potřebnými pro zajištění rovného přístupu ke vzdělávání

Rekonstrukce stávajících prostor MŠ a vybavení potřebnými pomůckami pro inkluzivní vzdělávání.

Indikátor:

- 5 MŠ

Typ: infrastruktura

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, zřizovatel

Zdroj: ESIF

Opatření 1.2: Zvýšit odborné kompetence pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání

Popis kroků k naplnění:

1.2.1 Realizace DVPP v oblasti inkluze

Podpora pedagogických pracovníků MŠ v oblasti zavádění inkluzivního přístupu ve škole, společného vzdělávání všech dětí a práce s dětmi s potřebou podpůrných opatření, rozvoj proinkluzivních kompetencí ped.pracovníků s ohledem především na specifika dětí ze sociálně odlišného prostředí.

Např.:

- Ověřené metody podporující inkluzivní vzdělávání (např. Grunlaget, KIKUS, Začít spolu, Metoda dobrého startu, FIE)
- Vzdělávání pedagogických pracovníků pro práci s dětmi s potřebou podpůrných opatření
- Zvýšení kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti diagnostiky dětí
- Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblastech základních pregramotností (čtenářská, matematická, polytechnika)
- Osobnostní rozvoj pracovníků včetně syndromu vyhoření
- Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti specifik vzdělávání romských dětí včetně komunikace s rodičem

DVPP v rozsahu minimálně 16 h pro zapojeného pedagoga

Indikátor:

- 86 podpořených osob – pracovníci ve vzdělávání (min. 1 ped.pracovník/MŠ)

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF (především šablony), vlastní zdroje škol

1.2.2 Společné vzdělávání MŠ, výměna zkušeností mezi pedagogickými pracovníky

Podpora hospitací a sdílení dobré praxe, podpora interního mentoringu či jiné formy kolegiální podpory

v MŠ, vzájemné návštěvy mezi MŠ

Indikátor:

- 30 podpořených osob – pracovníků ve vzdělávání formou interního mentoringu či jiné formy kolegiální podpory
- 20 zrealizovaných vzájemných návštěv mezi MŠ

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF

Specifický cíl 2: Podpořit školní úspěšnost žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně rozšíření nabídky neformálního vzdělávání

Významnou prioritou našeho vzdělávacího systému je zajištění rovných příležitostí ke vzdělání bez ohledu na druh postižení či znevýhodnění. Žáci ze sociálně vyloučeného prostředí dlouhodobě dosahují horších výsledků vzdělávání a opouštějí předčasně systém vzdělávání.

Příčinou problémů, které si žáci ze sociálně vyloučeného prostředí přinášejí do vzdělávacího procesu je zejména nedostatečná jazyková kompetence, potíže logopedického rázu, neznalost některých reálií běžně dostupných ostatním dětem, nedostatečné podmínky pro domácí práce, malá

podpora ze strany rodičů zapříčiněna jejich nízkým vzděláním a malou prioritizací vzdělání, nepodnětné prostředí a nedostatečné zázemí pro přípravu na výuku.

Předčasný odchod ze vzdělávacího procesu je zapříčiněn nízkou školní úspěšností, nízkou motivací k dalšímu vzdělávání, a především nedůvěrou ve vztah mezi vzděláváním a úspěchem v kariéře a celkově kvalitou života (velká část žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí končí předčasně školní docházku po základní škole). Důsledkem toho se velmi podstatně zužuje okruh pracovních příležitostí, které se těmto žákům v budoucnu otevrou. Na straně trhu práce je rovněž řada překážek v podobě nedostatku pracovních míst pro nízkokvalifikované zaměstnance, v podobě diskriminace Romů apod.

Další příčinou ovlivňující kvalitu výuku, potažmo samotný vzdělávací proces, je třídní klima. Rozdíly mezi žáky, viditelné znaky sociálního vyloučení, etnicita, chování jednotlivců, to všechno jsou jevy, které ohrožují proces výuky a mají zásadní dopad na školní úspěšnost žáků.

Tyto příčiny, potíže a překážky s nimi spojené, je třeba včasné identifikovat, individuálně s nimi pracovat, edukovat pedagogy, rodiče, pracovníky neziskových organizací k řešení vzniklých situací.

Klíčovým problémem ostravských škol je nedostatek odborných kapacit a dalších předpokladů pro individuální přístup k jejich potřebám. Relativně malé procento žáků, kteří jsou individuálně integrováni

nekorresponduje s počtem žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem. Deficitní je stav asistentů pedagoga a školních asistentů, není dost kapacit pro doučování, komunikaci s rodiči, individuální plánování, není dostatek prostředků a kapacit na vzdělávání pedagogů v této oblasti.

Dalším problémem je nízké zapojení rodičů sociálně znevýhodněných žáků do procesu vzdělávání. Řada rodičů, zejména ze sociálně vyloučených lokalit, nekomunikuje dostatečně se školami a nezapojuje se do přípravy žáků na výuku.

Překážkou ve výuce bývají často projevy rizikového chování, kterých školy uvádějí celou řadu. Patří mezi ně návykové chování, virtuální návykové chování, šikana, nesnášenlivost mezi skupinami žáků (zejména rasová), nabourávání výuky a třídních kolektivů. Školy se necítí připravené na řešení těchto problémů, které jim odčerpává kapacity.

Statutární město Ostrava v současné době realizuje schválený projekt OP VVV Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava, reg.č. CZ.02.3.61/0.0./0.0./15_007/0000212. Projekt vzešel z jednání na platformě k přípravě SPSZ 2015-2018. Cílem projektu je zvýšení úspěšnosti dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem ve vzdělávání, zvláště dětí a žáků ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí, a zvýšení připravenosti škol na práci s těmito žáky.

Díličí aktivity projektu vedou k naplnění MPI, další vybrané kroky k naplnění opatření 2.1 a 2.2 pak doplňují cíle a potřeby, které vzešly ze SWOT analýzy.

Opatření 2.1: Podpořit školní úspěšnost žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí včetně posílení neformálního vzdělávání

Popis kroků k naplnění:

2.1.1 Vznik a podpora školských poradenských pracovišť

Zajištění odborných pedagogických pracovníků pro práci s dětmi s potřebou podpůrných opatření (školní speciální pedagog, školní psycholog) - odborná pomoc pedagogům, žákům, rodičům

Indikátor:

- 41 podpůrných personálních opatření ve školách v rámci schváleného projektu města Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava
- 10 dalších podpůrných personálních opatření (možnost sdílených úvazků)

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, zřizovatel

Zdroj: ESIF - OP VVV

2.1.2 Podpora specializované pedagogické práce ve školách

Podpora nepedagogických odborných pracovníků ve školách - pilotní ověření pozice koordinátor inkluze ve škole, školní asistent, sociální pedagog s cílem podpořit spolupráci rodiny a školy.

Indikátor:

- 28 podpůrných personálních opatření ve školách v rámci schváleného projektu města Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava
- 10 dalších podpůrných personálních opatření (možnost sdílených úvazků)

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, zřizovatel

Zdroj: ESIF - OP VVV

2.1.3 Doučování žáků v rodinách, v neformálních klubech, škole

Vytipování a doučování žáků 1. a 2. stupně s cílem předcházet školnímu neúspěchu v časové dotaci min. 1h týdně. Doučování provádí pedagogický i nepedagogický pracovník.

Indikátor:

- 100 podpořených žáků

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF - OP VVV

2.1.4 Kluby a kroužky na školách, ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání

Kluby a kroužky na podporu gramotnosti v oblasti aktivního občanství a sociálního rozvoje v časové dotaci min. 1h týdně.

Indikátor:

- 50 podpořených žáků

Typ: aktivita škol a školských zařízení

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF - OP VVV

2.1.5 Vzdělávací aktivity pro žáky z rodin s nižším socioekonomickým statusem o prázdninách

Zprostředkování vzdělávacích příležitostí, které umožní žákům využít a rozvíjet čtenářskou a matematickou gramotnost i v průběhu letních měsíců. Spolupráce školy a NNO v lokalitě.

Indikátor:

- 20 podpořených žáků ročně

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, NNO

Zdroj: ESIF - OP VVV, dotační programy města

2.1.6 Aktivity kariérového poradenství

Aktivity zaměřené na výběr profese s ohledem na zájmy žáků i trh práce, návštěvy u různých zaměstnavatelů a další akce rozvíjející motivaci ke vzdělávání a volbě vhodného povolání (např. projektové dny na seznámení s profesemi, burzy práce ve škole)

Indikátor:

- 60 podpořených žáků

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF - OP VVV, dotační programy města

2.1.7 Bezbariérovost a vybavení základních škol technikou a pomůckami potřebnými pro zajištění rovného přístupu ke vzdělávání

Rekonstrukce stávajících prostor ZŠ a vybavení potřebnými pomůckami pro inkluzivní vzdělávání.

Indikátor:

- 10 ZŠ

Typ: infrastruktura

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, zřizovatel

Zdroj: ESIF

Opatření 2.2: Zvýšit odborné kompetence pedagogických pracovníků v oblasti inkluzivního vzdělávání

Popis kroků k naplnění:

2.2.1 Realizace DVPP v oblasti inkluze

Podpora pedagogických pracovníků ZŠ v oblasti zavádění inkluzivního přístupu ve škole, společného vzdělávání všech dětí a práce s dětmi s potřebou podpůrných opatření, rozvoj proinkluzivních kompetencí ped.pracovníků s ohledem především na specifika dětí ze sociálně odlišného prostředí.

Např.:

- Ověřené metody podporující inkluzivní vzdělávání
- Zvyšování kvalifikace vybraných učitelů pro práci s dětmi s potřebou podpůrných opatření v oblasti prevence řečových vad, ADHD a ostatními typy spec. potřeb
- Osobnostní rozvoj pedagogických pracovníků (včetně prevence syndromu vyhoření)
- Metody hodnocení žáků
- Práce s heterogenní skupinou
- Otevřenost učitelů včetně vedení k práci se sociokulturním kontextem

DVPP v rozsahu minimálně 16 h pro zapojeného pedagoga.

Indikátor:

- 200 podpořených osob – pracovníci ve vzdělávání v rámci schváleného projektu města Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava
- 80 dalších podpořených osob – pracovníci ve vzdělávání

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola, zřizovatel

Zdroj: ESIF, vlastní zdroje škol

2.2.2 Společné vzdělávání škol, výměna zkušeností mezi pedagogickými pracovníky, vzájemné návštěvy

Podpora hospitací a sdílení dobré praxe, podpora interního mentoringu či jiné formy kolegiální podpory v ZŠ, vzájemné návštěvy mezi ZŠ.

Indikátor:

- 40 podpořených osob – pracovníků ve vzdělávání formou interního mentoringu či jiné formy kolegiální podpory
- 20 zrealizovaných vzájemných návštěv mezi ZŠ

Typ: aktivita škol

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: škola

Zdroj: ESIF

Specifický cíl 3: Vznik strategické sítě v oblasti inkluzivního přístupu a vzdělávání dětí a žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí ve městě

V rámci Ostravy působí celá řada aktérů, kteří se podílejí na vzdělávání dětí a žáků ze sociálně vyloučeného prostředí. Ne vždy však spolu tito aktéři spolupracují. V rámci přípravy SPSZ, individuálního projektu města a jednání pracovních skupin MAP se v mnoha ohledech projevila potřeba promyšlené koordinace všech aktérů vzdělávání, která se promítne do připravovaných projektů. Významnou roli zde hraje koordinace společných aktivit ze strany ASZ.

Statutární město Ostrava v současné době realizuje schválený projekt OP VVV Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava, reg.č. CZ.02.3.61/0.0./0.0./15_007/0000212. Projekt vzešel z jednání na platformě k přípravě SPSZ 2015-2018. Cílem projektu je zvýšení úspěšnosti dětí a žáků ohrožených školním neúspěchem ve vzdělávání, zvláště dětí a žáků ze socioekonomicky znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí, a zvýšení připravenosti škol na práci s těmito žáky.

Díličí aktivity projektu vedou k naplnění MPI, další vybrané kroky k naplnění opatření 3.1 pak doplňují cíle a potřeby, které vzešly ze SWOT analýzy.

Opatření 3.1: Realizace aktivit na podporu spolupráce všech dotčených subjektů v oblasti inkluzivního přístupu za koordinační podpory města a Agentury pro sociální začleňování

Popis kroků k naplnění:

3.1.1. Semináře, debaty, osvětové aktivity, metodika, poradenství apod. o otázce vzdělávání v území

Zapojení představitelů všech škol a školských zařízení, zástupce zřizovatele škol a školských zařízení, zástupce pedagogů, rodiče z majority i minority/sociálně vyloučeného prostředí, zástupce zřizovatele škol, zástupce neziskových organizací a zástupce sociálního odboru města, zástupce kraje atd.

Cílem je prostřednictvím seminářů, diskusí, osvětových aktivit atd. hledat konsenzus na postupu při zavádění inkluzivního vzdělávání v dané lokalitě.

Indikátor:

- 2 akce ročně
- 40 podpořených osob

Typ: aktivita spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: obec ve spolupráci s ASZ

Zdroj: ESIF

3.1.2 Realizace studijních cest/stáží do zahraničí (Evropa) s cílem seznámit se s ověřenými postupy zařazení dětí a žáků se SVP do hlavního vzdělávacího proudu

Výjezdové aktivity (tuzemské a zahraniční stáže) zaměřené na seznámení se s ověřenými postupy zařazování dětí se SVP do hlavního vzdělávacího proudu a využití získané poznatky ve vlastní praxi. Aktivita je určena pro pedagogické pracovníky MŠ, ZŠ, osoby zastávající různé funkce ve vzdělávací politice a vzdělávání (např. koordinátor projektu za obec, zástupce školského, sociálního odboru obce, zástupce vedení MŠ, ZŠ, řádový pedagog, pracovník zabývající se inkluzí - např. koordinátor inkluze, romský koordinátor za obec, kraj).

Indikátor:

- 20 podpořených osob

Typ: aktivita spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: obec

Zdroj: ESIF

3.1.3 Podpora škol z pozice koordinátora inkluze pro obec

Zřízení pozice koordinátora inkluze pro obec. Jedná se o koordinační činnost, koordinátor sleduje dění na školách, zjišťuje potřeby škol, tyto informace shromažďuje a předává dalším aktérům ve vzdělávání. Pravidelně komunikuje se zástupci obce, zejména se školským a sociálním odborem. Navrhuje nová zlepšení v rámci vzdělávací politiky apod., vyhodnocuje MPI.

Indikátor:

- 1,0 úvazek koordinátora inkluze pro obec

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: obec

Zdroj: ESIF

3.1.4 Podpora škol z pozice metodika asistentů pedagoga a školních asistentů pro obec

Zřízení funkce metodika asistentů pro obec. Metodik poskytuje podporu asistentům pedagoga a školním asistentům, poskytuje metodické vedení v oblasti jejich práce, doporučuje různá školení, další možnosti rozvoje apod.

Indikátor:

- 1,0 úvazek metodika asistentů pro obec

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: obec

Zdroj: ESIF

3.1.5 Metodická podpora škol

Metodická podpora školám a školským zařízením v oblasti inkluzivního přístupu ze strany zřizovatele.

Indikátor:

- 2 metodická setkání ročně

- 20 podpořených pracovníků ve vzdělávání

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: obec

Zdroj: ESIF

3.1.6 Spolupráce MŠ s dalšími institucemi, které se zaměřují na výchovu a péči o děti předškolního věku

Podpora spolupráce rodin, pedagogických pracovníků MŠ, sociálních a zdravotních služeb a NNO. Realizace společných akcí, seminářů, navázání spolupráce s dalšími organizacemi (společné workshopy, besedy, kulaté stoly zaměřené na poskytování informací o vzdělávacím systému ČR, možnosti a dodatečné vzdělávací příležitosti za účasti zástupců NNO, MŠ, OSPOD, zdravotních služeb, zřizovatele MŠ a dalších)

Indikátor:

- 1 kulatý stůl ročně všech aktérů navázané spolupráce
- 2 společné workshopy ročně s tématem, které vzejde z průběžné diskuze s aktéry

Typ: aktivita spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO, zřizovatel, ASZ

Zdroj: ESIF - OP VVV, dotační programy města

3.1.7 Rozvoj spolupráce rodiny, pedagogických pracovníků, sociálních a zdravotních služeb ve vzdělávání

Podpora spolupráce rodiny, pedagogických pracovníků ZŠ, sociálních a zdravotních služeb a NNO. Společné workshopy, besedy, kulaté stoly zaměřené na poskytování informací o vzdělávacím systému ČR, možnosti a dodatečné vzdělávací příležitosti za účasti zástupců NNO, MŠ, OSPOD, zdravotních služeb, zřizovatele ZŠ a dalších. Osvětová činnost pro rodiče (přímá práce s rodiči), podpora rodičů při jednání s pedagogickými pracovníky, sociálními a zdravotními službami.

Indikátor:

- workshopy pro rodiče žáků o významu vzdělávání (s důrazem na eliminaci rizika předčasného odchodu ze vzdělávání a uplatitelnost na trhu práce) - min. 1x za 3 měsíce v rámci v rámci schváleného projektu města Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava
- informační setkání k realizovaným proinkluzivním opatřením na škole a jejich významu pro všechny rodiče - min. 1x za 3 měsíce v rámci v rámci schváleného projektu města Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava
- individuální podpora rodičů při jednání s pedagog. pracovníky, sociálními službami a dalšími subjekty relevantními pro řešení konkrétních případů selhávajících žáků (případové konference a navazující jednání) – průběžně v měsíce v rámci schváleného projektu města Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava
- 1 kulatý stůl ročně všech aktérů navázané spolupráce

Typ: spolupráce

Termín: 2017 - 2019

Odpovědnost: NNO, zřizovatel, ASZ
 Zdroj: ESIF - OP VVV, dotační programy města

Implementační část

Příprava MPI byla na úrovni Statutárního města Ostravy konzultována s vedoucí Odboru školství a sportu, probíhala pod metodickým vedením lokálního konzultanta ASZ. S dokumentem byly seznámeny pracovní skupiny MAP a pracovní skupiny zřízené při SPSZ včetně řídicího výboru. Po připomínkách byla dokončena finální verze, která prošla schválením řídicího výboru SPSZ, konečnému posouzení ASZ a schválením Radou města Ostravy.

Organizační schéma řízení implementace MPI:

1. Odbor školství a sportu ve spolupráci s ASZ
2. Pracovní skupiny SPSZ
3. Pracovní skupiny MAP

Identifikace rizik včetně popisu jejich eliminace

1. Nedostatek finančních prostředků na realizaci aktivit MPI
 Opatření: zapojení do vyhlášených a plánovaných výzev v rámci ESIF
 Odpovědnost: Odbor školství a sportu ve spolupráci s ASZ
2. Malé zapojení škol do projektů zjednodušeného vykazování OP VVV (Šablony) z důvodu obav z administrace
 Opatření: pomoc školám ze strany MAP a Odboru školství a sportu při zpracování žádosti
 Odpovědnost: Odbor školství a sportu
3. Malé zapojení neziskových organizací do projektů IPo OP VVV z důvodu obav z velké administrace a opožděných finančních záloh (nutnost krýt z vlastních prostředků)
 Opatření: osvěta NNO, metodická pomoc ze strany Odboru školství při zpracování žádosti
 Odpovědnost: Odbor školství a sportu ve spolupráci s ASZ
4. Nedostatek personálních kapacit pro realizaci aktivit projektů města Ostravy
 Opatření: spolupráce města se studenty Ostravské univerzity, úřadem práce
 Odpovědnost: Odbor školství a sportu

Popis realizace partnerské spolupráce

Na první úrovni koordinace byla konstituována pracovní skupina na úrovni statutárního města. Tato skupina vznikla na základě podpisu Memoranda mezi SMO a ASZ, a to na počátku vzniku lokálního partnerství.

Vzhledem k velikosti města a množství subjektů v oblasti vzdělávání byly na základě jednání se zástupci z jednotlivých městských obvodů v průběhu roku ustanoveny pracovní skupiny na úrovni rozšířených (spádových) městských obvodů (pro oblast I - Moravské Ostravy, II - Slezské Ostravy, III - Ostravy-Jihu a IV - Poruby , tedy 4). Do těchto skupin byli nominováni zástupci jmenovaných a okolních městských obvodů (zástupci vedení radnic, odborů školství) a také ředitelé škol a školek z těchto obvodů, zástupci neziskových organizací, pracovníci OSPOD. Do těchto pracovních skupin jsou zapojeni zástupci všech městských obvodů, které zřizují na svém území základní školu. Zástupci menších městských obvodů (tj. všech ostatních mimo 4 v tomto odstavci vyjmenovaných) jsou podle spádovosti přiřazeni k jednomu z velkých obvodů.

Další stupeň koordinace aktérů bude představovat konkrétní spolupráci jednotlivých aktérů na úrovni mateřských a základních škol ve spolupráci s rodiči, OSPOD, pedagogicko-psychologickými poradnami, neziskovými organizacemi. Cílem koordinace na více stupních je vytvoření systému, kde bude docházet k přenosu informací, dobrých praxí, ale i potenciálních problémů a námětů k

řešení mezi všemi zainteresovanými subjekty. Dalším cílem koordinace je koordinovat přístup k inkluzivnímu vzdělávání na území SMO tak, abych nedocházelo k překrývání projektů, nebo naopak k tomu, že některá škola nebude principy inkluze zasažena vůbec.

Pracovní skupiny jsou koncipovány tak, aby se v nich sešli zástupci nejen územně, ale i profesně zainteresovaných. Tj. kromě zřizovatelů a ředitelů mateřských a základních škol také zástupci sociálních služeb, které působí ve vyloučených lokalitách, zástupci OSPOD apod.

Za další úroveň koordinace přístupu k inkluzivnímu vzdělávání považujeme spolupráci v rámci MAP ORP Ostrava. Jednou z povinných, a tedy v rámci MAP neopomenutelných priorit je „inkluze ve vzdělávání“. Rovněž pracovní skupina předškolní vzdělávání se zabývá tématem inkluzivního vzdělávání v rámci města.

Monitorování a hodnocení plnění MPI

Evaluace a monitorování MPI bude probíhat 1x ročně. Podklady pro roční evaluaci plánu bude zástupce Statutárního města Ostravy (koordinátor inkluze pro obec) shromažďovat od relevantních subjektů zapojených do realizace MPI průběžně (min. 1 krát za 6 měsíců dotazníkovým šetřením).

Koordinátor inkluze bude pravidelně informovat vedení PS Vzdělávání a ostatní aktéry KPSVL o průběžných i celkových ročních výsledcích evaluace MPI.

Odpovědný subjekt:

Odbor školství a sportu ve spolupráci s ASZ, shromažďování dat – koordinátor inkluze pro obec